

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9 De pertinentibus ad culpam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QVODLIBET. I. ARTIC XVI. ET XVII.

giosus facit prælato, i[n]stituta est propter charitatē. Ergo non militat contrā charitatem, quā quilibet tenetur seruare fidem proximo.

R E S P O N S O. Dicendum, q[uod] sicut Bernardus dicit in li. de dispensatione & præcepto. Sufficiens' obediensia est, ut religiosus obediatur suo prælato de his quæ ad regulam perinēt uel directe, sicut ea quæ sunt scripta in regula: uel indirecte, sicut ea quæ ad h[oc] redi possunt, sicut ministeria exhibenda fratribus, & poenæ pro culpis infligere, & huiusmodi. Perfecta autem obediensia est, ut simpliciter in in omnibus obediatur, quæ non sunt contra regulam, n[on] contra Deum: sed quod aliquis obediatur prælato in his quæ sunt contra Deum, uel contra regulam, est obediensia inculta & illicita. Est ergo considerandum in propposito, utrum sit licitum religio so secretum fiduciæ commissum reuelare. Circa quod distinguendū est de secreto. Est enim aliud secretum, quod illicitum est reuelare, sicut quod ipse riciulum uergit aliorum, quib[us] aliquis cauere tene tur. Vnde & in instrumento fidelitatis continetur quod huiusmodi fertur se creta debet dominis reuelare. Ad præceptum ergo prælati tenetur religiosus tale secretum pandere, etiam si promisit se non reuelare, dicente fidori. In malis promissis refutanda fidei, nisi forte in confessione audierit, gaue nullo modo esset reuelandum. Est autem aliud secretum, quod de se celari potest sine peccato, & tale secretum religiosus nullo modo prælato præcipiente pandere debet, si fiduci sua commissum, peccare enim frangendo fidem commisso.

A D PRIMVM ergo dicendum, q[uod] solemnior est obligatio ad seruandum ea quæ sunt fidei & charitatis, quæ est ex lege naturali & ex promissione in baptismo facta, q[uod] ea q[uod] est ex professione religionis.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum subditus debeat prælato præcipienti reuelare cul pam occultam alterius fratris.

Circa secundum sic proceditur. Videtur, quod subditus debeat prælato præcipienti reuelare culpam occultam alterius fratris, quia ut Hierod[icit]. Nos det occulati culpam vnius in præjudicium multorum: sed præsumendum est, quod prælatus culpam vnius cognoscere velit propter multitudini n[on] bonum, ergo prælato præcipienti debeat culpa alterius renelari.

S E D C O N T R A est, quod Gre. dicit, quod & si aliquando propter obedientiam debemus aliqua bona dimittere, nullo tam modo propter obediensiam debemus aliquod malum perpetrare: sed malum esse uidetur culpam occultam detegendo alium infamare. ergo hoc propter obedientiam fieri non debet.

R E S P O N S O. Dicendum, quod religiosus prætus in capitulo præf[est], sicut iudex ecclesiasticus in foro judiciali. Vnde ad ea potest ex præcepto subditos obligare, ut ei pandantur, propter quæ potest iudex ecclesiasticus in foro judiciali iuramentum exigere. Est ergo sciendum, quod in criminibus triplices eff modus procedendi. Vnus per denuntiationem, aliis per inquisitionem, aliis per accusacionem. In via ergo denuntiationis, inteditur cor rectio delinq[ue]ntis; & ideo secundum præceptū Dñi Matt. 18. deber præcedere fraternalia correptione, ut s. corripias eum inter te & ipsum solum, quod si non audierit, coram duobus uel tribus testibus, & ultimo dicatur ecclesia. Charitatem enim est, ut ali quis parcat fratri quantum potest, unde prius debet niti, ut corrigit conscientia fratris seruata fa-

ma solitarie admonendo, & postmodum coram diatribus vel tribus, tandem negligenda est fama ut emendetur conscientia, & dicendum est eccl[esi]a, in quo etiam processu consultur conscientia. Nam peccator si a principio videret se publicatum, amitteret veritatem, & obstinatio fieret ad peccatum. In inquisitione vero deber præcedere infamia. In accusatione vero d[icitur] precedere incriptione, per quam ipse obligat se ad talionem. In inquisitione autem & accusatione intenditur pena peccantis propter multitudinis bonum. Si ergo apparat accusator in capitulo q[uod] le obligat talionem, potest prælatus præcepto veritatis confessionem exigere, sicut & in lex ecclesiastica iuramentum. Et si mulier si procedat infamia, potest prælatus præceptio veritatem exquirere, & subditu[m] tenetur uide dire. Si autem procedatur per viam simplicis denuntiationis, non tenetur religiosus prælato precipita cu[m] patr[is] fratris reuelare, nisi præcedente monitione cum videat incorrectum, immo magis pecaret, si ad præceptum prælati reuelare, quia plus si neuerit obediere euangelio quam prælatu[m] & malito magis prælatus peccaret, si subditu[m] induceret ad pertinendum ordinem euangelij.

A D PRIMVM ergo dicendum, quod de peccato præterito, de quo iam aliquis correctus est ad fecit amonitionem, vel de quo potest sperar corrigendum, nisi contrarium inueniatur, non potest immixtere periculum multitudinem: sed de peccato H furtivo, quod est periculoso multitudinem vel spiritualiter, vel corporaliter, procedit obiectum. Tunc enim non oportet admonitionem fecerat aperte, sed statim pericolo occurere, vnde & dominus non dicit, Si peccare intendat in futuro, sed si peccauerit in præterito.

QVÆSTIO IX.

DE INDE queruntur quatuor ad culpam pertinetia.

- ¶ Primo, Vtrum peccatum sit natura aliqua.
- ¶ Secundo, vtrum peririum sit grauus peccatum quam homicidium.
- ¶ Tertio, Vtrum peccet qui propter ignoratiā constitutionem pape non seruat.
- ¶ Quartu[m], Vtrum monachus peccator maliter comedendo carnes.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum peccatum sit aliqua natura.

A D PRIMVM sic procedebatur. Vt, q[uod] pecca tum non sit aliqua natura. Dicitur enim lo. 1. Sine ipso factum est nihil, id est, peccatum: sed quod est natura aliqua, non potest dici nihil. ergo peccatum non est natura aliqua.

S E D C O N T R A. Si peccatum non est natura aliqua, oportet quod sit priuatio pura: sed priuatio pura non dicitur secundum magis, & minus, ut mors & tenebrae. ergo unum non est grauus al tero, quod est inconveniens.

R E S P O N S O. Dicendum, quod peccatum marime transgressionis, est actus inordinatus. Ex parte ergo actus, peccatum est natura aliqua: sed in ordinatio est priuatio, & secundum hanc peccatum dicitur nihil. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

ART.

QVODLIBET. I. ART. XVIII. XIX. ET XX.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum periuirium sit grauius peccatum quam homicidium.

CIRCA secundum sic procedebatur. Videtur, q̄ periuirium sit grauius peccatum quam homicidium. Dicit n. Bernardus q̄ contra præcepta prima tabulæ non potest dispensare nec Deus, nec homo: contra præcepta autem secundæ tabulæ potest dispensare Deus, sed non homo, ex quo potest accipi, quod grauius sit peccare cōtra præcepta primæ tabulæ quam contra præcepta secundæ: sed periuirium est contra præceptum primæ tabulæ, quod est. Non asumes nomen Dei tui in vanum: homicidium autem est contra præceptum secundæ tabulæ, Non occides. ergo grauius peccatum est periuirium quam homicidium.

¶ Pr̄t. Grauius est peccare in Deum, quam in hominem: sed periuirium est peccatum in Deum, homicidium in hominem. ergo grauius peccatum est periuirium quam homicidium.

SED CONTRA. Poena proportionatur culpe: sed grauius punitur homicidium quam periuirium. ergo est grauius peccatum.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut Apostolus dicit ad Hebr. 6. Homines per maiores suarunt, & omnis controvērsia eorum finis est iūrm. Frustra autē in cauā homicidij controvērsia finis esset iūrm, si homicidium esset grauius peccatum quam periuirium, presumeretur enim quod qui maiorem culpā homicidij commisisset, non veretur minorem periuirij incurrire: vnde ex hoc ipso quod in causa cuiuslibet peccati defertur iuramentum, manifeste ostenditur, q̄ periuirium pro maximo peccato debet haberi, nec immitto: quia periuare nomen Dei, viderit quadam diuini nominis denegatio, vnde fīm locum post dolatriam peccatum periuirij tenet, vt ex ordine præceptorum apparet, sed & apud gentiles iustificandum erat honorissimum, vt dicitur in 1. Metaphysics.

Primas autem rationes concedimus.

Ad illud vero quod in contrarium obiicitur, dicendum, quod in iudicio humano non semper quantitas penæ respondeat quantitatibz culpe. Interdum n. infligitur maior pena pro minori culpa, qñ grauius documentum imminet hominibus ex minori culpa, sed fīm Dei iudicium grauior culpa grauior pena punitur, vnde vt ostendatur grauitas id latraria & periuirij, postquam in primo præcepto dixerat, Non adorabis ea, neque coles, subditur Exodii 20.7. Ego sum Dominus Deas tuus viitatis iniquitates patrum in filios: & postquam dixerat, Non asumes nōmē Domini Dei tui in vanum, subditur, Nec enim habebit infontem Dominus cum, qui assumptus nōmē Domini frastra.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum faciens contra constitutionem Papæ per ignorantiam, non peccet.

AD TERTIUM sic proceditur. Vide, quod qui facit contra constitutionē Papæ per ignorantiam, non peccet. Vt n. Aug. dicit Peccatum adeo est voluntarium, quod si non est voluntarium, nō est peccatum: sed ignorantia causat involuntariū, vt dicitur in 3. ethicor. ergo quod sit per ignorantiam, non est peccatum.

¶ Pr̄t. Secundum iura Dominus potest repetere ser-

A tum suum ordinatum post certum tempus: hoc autem debet computari a tempore ordinantis, non a tempore notitiae ergo obligatio constitutio nis papæ obligat a tempore notitiae.

SED CONTRA. Ignorantia iuris non excusat: sed constitutio papæ facit ius ergo qui facit contra cōstitutionem papæ per ignorantiam, nō excusat.

RESPON. Dicendum, q̄ ignorantia quæ est causa actus, causat involuntarium. Vnde semper excusat, nisi ipsa ignorantia sit peccatum. Est autem ignorantia peccatum, quando ignorat quis quæ potest scire, & tenetur. Constitutionē enī, papæ omnes suo modo scire tenentur. Si ergo aliquis nesciat per negligētū, non excusat a culpa, si contra cōstitutionem agat. Si vero aliquis habeat sufficiens impedimentū, propter quod scire non potuerit putata, si fuit in carcere, vel i terris extraneis, ad quas constitutio non pertinet, vel propter aliquod simile, talis ignorantia excusat, vt non peccet cōtra constitutionem papæ agens.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS XX.

Vtrum monachus peccet mortaliter comedendo carnes.

CIRCA quartum sic proceditur. Vt q̄ monach⁹ peccet mortaliter comedendo carnes. Dicit enim canon de consecratione dis. quinta c. Carnem, q̄ monachi non debent comedere carnes, & si cō fecerint, debent in carcere. sed talis poena non infigitur, nisi pro peccato mortali. ergo monachi comedentes carnes peccant mortaliter.

¶ Pr̄t. Facere contra votum est peccatum mortale: sed monachi ex voto obligantur ad seruandam regulam beati Benedicti, in qua continetur, quod monach⁹ carnib⁹ abstineant. ergo monachi peccant mortaliter comedendo carnes.

SED CONTRA. Nullum peccatum mortale conceditur alicui ratione cuiuscumque infirmitatis: sed comedere carnes cōceditur monacho ratione infirmitatis. ergo comedere carnes non est peccatum mortale monacho.

RESPONDEO. Dicendum, quod nihil est peccatum mortale monacho, vel religioso cuiuscumque per se loquendo, quod non sit peccatum mortale alteri, nisi sit contrarium ei, ad quod se voto p̄fessionis obligavit, p̄ accidentis rāmen, ut ratione iudicandi, vel alicuius hīmō possit aliquid ei esse peccatum, quod non esset ali⁹ peccatum. Et ergo considerandum quid sic illud, ad quod religiosus voto professionis se astrinxit, & si quidem religiosus p̄fidenter voveret se regulam seruaturum, videretur se obligare voto ad singula quæ continentur in regulâ: & sic contra quodlibet eorum agendo peccaret mortaliter. Et ex hoc sequeret q̄ religionis status esset religiosis in laqueum peccari mortalis, qđ vix, aut numq̄ possent declinare. Sācē ergo patres qui ordines instituerunt, nolentes hoībus iniurie damnationis inlaqueum, sed magis tiā salutis, ordinauerunt talēm professionis formam, i quā p̄ficiū esse non posset: sicut in ordine fratū prædicatorū est cautissima & securissima forma p̄ficiū, quā non promittet seruare regulā, sed obedientiā fīm regulā, yñ ex voto obligantur ad seruādā ea quæ ponunt in regula tanq̄ præcepta: & quæ plausus ī m̄ tenorē regulæ sibi p̄cipere uoluerit. Cetera vero quæ non continentur in regula sub p̄cepto non cadunt direcētē sub uoto, unde ea p̄termittens

non

QVODLIBET. I. ART. XXI.

non peccat mortali ter. Beatus vero Benedictus statuit monachum profiteri non quidem obsernare regulam, sed q̄ profiteris promittit conuersiōnē morum suorum secundū regulam, hoc est dictū, vt secundū regulam dirigat mores suos. contra quod facit si vel ea que sunt p̄cepta in regula, transgrediatur, vel etiam contemnat regulam, secundū cam dirigere aetus suos omnino recusans, non autem omnia que in regula continentur sunt p̄cepta: quādam enim sunt monitiones sive consilia, quādam vero ordinaciones sive statuta quādam, vt quād post Completorium nemo loquatur. Huiusmodi autem statuta que in regula continētū, non habent vim p̄ceptū, sicut nec p̄rālatus statuens aliquid intendit semper ad peccatum mortale obligare per p̄ceptū. Est autē p̄rālatus quāsi quādam regula aiata: vnde stultum esset putare, q̄ monachus frangens silentiū post Cōpletorium peccaret mortaliter, nisi forte faceret hoc cōtra p̄ceptū p̄glati, vel ex contemptū regulæ. Abstinere at a carnibus non ponitur in regula beati Bñdi: ut p̄ceptū, sed vt statutū quādā: vnde monachus comedens carnes non ex hoc ipso peccat mortaliter, nisi in casu pp̄ inobedientiā, vel contemptū.

Ad PRIMVM ergo dicēdū, q̄ pena illa iñligit monacho cōtumaciter inobedienter carnes comedēti.

Ad SECUNDVM dicendum, q̄ comedere carnes non est contrārū monachi, nisi quād come deret ex inobedientia, vel ex contemptū. Quod vero in contrārium obiicitur, efficaciam non habet procedit n. de his que sunt secundū se mala sicut homicidium, adulterium, & huiusmodi quā sunt omnibus illicita tam sanis quā infirmis. Non autem procedit de his que sunt mala, quia prohibita, aliquid enim potest prohiberi fano, quod nō prohibetur infirmo.

QVAE STIO X.

DEINDE circa bonum gloriae querēbatur duo de corporibus glorioſis.
¶ Primo, Vtrū corpus glorioſū naturaliter possit esse cum alio corpore non glorioſo in eodē loco.
¶ Secundo, Vtrum hoc fieri possit miraculo.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum corpus glorioſum possit esse cum alio corpore in eodem loco.

Ar.23.4. dist.
45.0.2. ar. 2.
q.2.0.3. q. 4.
fin.

AD PRIMVM sic procedit. Vī, q̄ corpus glorioſum naturaliter possit esse cum alio corpore in eodem loco. Si n. prohibetur esse cum alio corpore in eodem loco, aut est propter grossitudinem sive corpulentiam, aut propter dimensiones: sed nō propter grossitudinem seu corpulentiam, quia corpus glorioſum erit spirituale secundū Aposto. I.ad Corin. 15. Similiter nec propter dimensiones, quia cum tangentia sint quorum ultima sunt simul, necesse est quod punctum unius corporis naturalis sit simul cum punto alterius, & linea cum linea, & superficies cum superficie: pari ergo rōne, & corpus cum corpore. Non ergo prohibetur corpus glorioſum quā naturaliter possint esse simul cum alio corpore in eodem loco.

Tex.con.82. ¶ Prat. Commentator dicit in 8.phy. q̄ partes aeris & aquae partim subintrant se inicet propter hoc q̄ partim sunt naturae spiritualia, sed corpora gloria omniō erunt spiritualia, vt iam dictū est.

Ergo totaliter poterunt subintrare alia corpora, & similiter esse cūm cīs.

S E D C O N T R A. Glorificatio non tollit naturaliter esse simul cum alio corpore in eodem loco in fianciū isto. ergo neque postquam erit glorificatum.

R E S P O N S U M. Dicendum, q̄ manifestum est, q̄ corpus humanum in statu illo non potest esse cum alio corpore in eodem loco. Si ergo corpus glorioſum naturaliter possit esse cum alio corpore in eodem loco propter aliquam proprietatem indiām, illa proprietas auferit hoc propter q̄ corpus humanum in statu isto prohibetur esse cum alio corpore in eodem loco. Est ergo considerandum quād si huīusmodi prohibens. Dicunt autem quidam hoc esse grossū, vel corpulentiam quādam que tollerat perēdēm gloriae, quam nominant subtilitatem. Sed hoc non est intelligibile, non inveniuntur quid sit huīusmodi corpulentia, vel grossitas: non n. est aliqua qualitas, quia nulla qualitas dā potest, qua quidem remota corpus potest esse cum alio corpore in eodem loco. Similiter ne potest esse forma, nec materia quā sunt partes clementia, quia tunc integrā essentia corporis humani non re maneret cum gloria, quod est haec.

Et ideo dicendum est, q̄ hoc prohibens nihil aliud quād dimensiones, quibus substat materia corporalis: necesse est enim vt id quod est per se, causa in unoquoque genere. Distinctio autem sicutum primo & per se conuenit quantitati dimensioni, quā definitur esse quantitas positionē habēs. Vnde & partes in subiecto ex hoc ipso distinctio nō habent sicutum, q̄ sunt subiecta dimensioni, & sicut est distinctio diuersarum partium unus corporis sicut diuersas partes unius loci per dimensiones, ita propter dimensiones diuersa corpora distinguuntur secundū diuersa loca. Dno. n. corpora facit actualis diuisio materia corporalis. Duas autem partes unius corporis diuisibilitas potest, vnde & Philoso. dicit in 4. physico. q̄ haec subintrante cubo ligneo aquam, vel aerem, oportet q̄ cedat tantum de aqua, vel aere, ita quod cederent dimensiones separatae, si vacuum ponere. Cum ergo gloria non tollat dimensiones corporis, dico quād corpus glorioſum non potest naturaliter esse cum alio corpore in eodem loco propter aliquam proprietatem inditam.

A D P R I M U M ergo dicendum, quād sicut dī. Etum est, corpus humanum in statu illo prohibetur esse cum alio corpore in eodem loco non propter corpulentiam, aut grossitudinem quā per gloriam tollatur, (spiritualitatem enim Apostolus opponit animalitati, secundū quam corpus est animalia indigens, vt Augustinus dicit, non autem opponit grossitudini, vel corpulentia) sed impeditur propter dimensiones. Ratio vero quā in contrārium obiicitur, ponitur inter philosophicas rationes a philoso. in quarto physicorum. Puncto enim & linea, & superficie non debetur locus, sed corpori: vnde non sequitur, si termini corporum est tangentium sunt simul, quād propter hoc plura corpora possint esse in eodem loco.

A D S E C U N D U M dicendum, quād sicut dī. dem commentator exprimit, subintratio illa fit per condensationem, & dicuntur habere spirituali virtutem propter raritatem. Est autem errorum dicere hoc modo, quād sint aer et ventus que similia, vt patet per Gregorium decimonono Moralium.